



**Organizacija za bezbednost i saradnju u Evropi**

**DEPARTMENT ZA MONITORISANJE**

**Sekcija za monitorisanje pravnog sistema**

**Mesečni izveštaj – februar 2008**

**Nedovoljan broj ili nejednaka raspodela sudija i tužioca, kao i neadekvatne sudske prostorije mogu dovesti do kršenja domaćeg zakona i standarda o ljudskim pravima.**

## **I. Nedovoljan broj ili nejednaka raspodela sudija i tužioca**

Misija OEBS-a na Kosovu (OEBS) je zabrinuta da nedovoljan broj ili nejednaka raspodela sudija i tužioca doprinose kašnjenju u parničnim i krivičnim slučajevima.<sup>1</sup>

Međunarodni standardi o ljudskim pravima propisuju da svako ima pravo na fer suđenje u razumnom vremenskom periodu.<sup>2</sup> Ova garancija naglašava “važnost donošenja ispravne odluke bez kašnjenja, što bi moglo da ugrozi njenu efektivnost i kredibilitet.”<sup>3</sup> To je od velike važnosti u krivičnim slučajevima da ne bi individua “ostala[...] predugo u neizvesnosti u vezi svoje sudbine”.<sup>4</sup> Država zato ima obavezu da alokira dovoljne finansijske resurse koje su na raspolaganje njihovih sistema za fer i efektivnu administraciju pravde.<sup>5</sup>

U skladu sa ovim standardima Privremeni zakon o krivičnom postupku Kosova<sup>6</sup> zahteva da krivični procesi budu sprovedeni u razumnom vremenskom periodu i da svako lišavanje slobode treba da bude smanjeno na najkraći mogući vremenski period.<sup>7</sup> Što se tiče parničnih procesa, Zakon o parničnom postupku navodi da sud treba da sprovodi proces bez nepotrebnih kašnjenja.<sup>8</sup>

Trenutno 320 sudija radi u pravosudnom sistemu, a 20 pozicija je slobodno. Na primer, Vrhovni sud Kosova ima 16 pozicija za sudije, iako ima samo 13 aktivnih sudija. Neki veći sudovi, kao što su: Okružni Sud u Mitrovicë/Mitrovici i Opštinski sud u Gjilan/Gnjilanu imaju slobodna radna mesta (svakom sudu nedostaje po dvoje sudija). Ali, čak i nedostatak jednog sudije može da ima ozbiljne posledice na rad suda. Na

---

<sup>1</sup> Povećanje plata bi pomoglo da se privuku najbolji kandidati koji bi popunili slobodna radna mesta. Plate u pravosudnom sistemu minimalno bi trebale da budu uporedive sa platama kolega iz izvršne i zakonodavne branše. Dodatni faktori mogu uticati na brzinu rešavanja slučajeva, kao na primer nedostatak valjanog sudskog osoblja. Vidi: <http://www.ncscinternational.org/ks/news3.aspx>.

<sup>2</sup> Vidi član 14(3) Međunarodne konvencije o građanskim i političkim pravima i član 6(1) Evropske konvencije o ljudskim pravima (Konvencija). Evropski sud za ljudska prava ima stav da opravdanost trajanje sudskog procesa zavisi od određenih okolnosti u slučaju, uključujući i kompleksnost slučaja, ponašanje optuženog i ponašanje kompetentne administrativne i pravosudne vlasti (vidi Evropski sud za ljudska prava, *Konig v. Germany*, 6232/73, presuda od 28. juna 1978. godine, paragraf 99).

<sup>3</sup> Evropski sud za ljudska prava, *H. v France*, 10073/82, presuda od 24 oktobra 1989, paragraf 58.

<sup>4</sup> Evropski sud sud za ljudska prava, *Stogmuller v. Austria*, 10073/82, presuda od 10 novembra 1969 godine, paragraf 5.

<sup>5</sup> N. Mole, C. Harby, *Pravo na fer suđenje. Vodič za sprovođenje člana 6 Evropske konvencije o ljudskim pravima*, drugo izdanje, avgust 2006, strana 7.

<sup>6</sup> UNMIK-ova Uredba br. 2003-26 od 6 jula 2003 (“Zakon o krivičnom postupku”).

<sup>7</sup> Vidi Zakon o krivičnom postupku, član 5.

<sup>8</sup> Član 10 Zakona o parničnom postupku, Službeni glasnik Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije br. 4/77, 1478, 36/80-1182, 68/82-1596.

primer, Opštinski sud u Kamenicë/Kamenici uključujući i predsednika, ima samo dvoje sudija koji se bave i parničnim i krivičnim slučajevima.<sup>9</sup>

OEBS je monitorisao nekoliko slučajeva u kojima su suđenja bila odlagana ili su kasnila zbog nedostatka sudija i/ili tužioca:

Za vreme intervju sa OEBS-ovim monitorima, opštinski tužilac u Mitrovicë/Mitrovici je naveo da je do nedavno njihova kancelarija imala pet tužioca i šefa tužioca koji su pokrivali pet opština.<sup>10</sup> Međutim, dva tužioca su nedavno unapređena u okružno tužilaštvo ostavljajući u kancelariji samo tri tužioca i šefa tužioca. Ovaj broj tužioca je nedovoljan da pokrije pet opština od kojih svaka ima značajno veliki broj slučajeva. Sudija Opštinskog suda u Mitrovicë/Mitrovici je rekao OEBS-u da je nedavno usled nedostatka tužioca morao da odloži nekoliko zakazanih slučajeva.

U slučaju koji je održan u Gjilan/Gnjilanu, 28. juna 2007. opštinski sud je morao da odloži suđenje zato što je jedini dostupni opštinski tužilac bio zauzet drugim suđenjem.

Proizilazi da u nekim sudovima na Kosovu postoji malo sudija koji bi radili sa velikim brojem slučajeva.<sup>11</sup>

Na primer, sud za prekršaje u Kačanik/Kaçaniku ima samo jednog sudiju koji treba da radi sa otprilike 3.500 slučajeva godišnje. Sud za prekršaje u Dragash/Dragašu ima troje sudija koji treba da postupe na otprilike 1.200 slučajeva godišnje. Otuda veliki broj nerešenih slučajeva po sudiji. U sudu u Kačanik/Kaçaniku, broj slučajeva je skoro deset puta veći nego u sudu u Dragash/Dragašu.<sup>12</sup>

Nedostatak osoblja je ozbiljan problem u opštinskom sudu u Zubinom Potoku koji ima samo jednog sudiju koji se bavi i krivičnim i parničnim slučajevima, a takođe obavlja i dužnosti predsednika suda.<sup>13</sup>

---

<sup>9</sup> Zatim, u Okružnom sudu u Pejë/ Peci i Opštinskim sudovima u Suharekë/Suvoj reci, Malishevë/Mališevu, Dragash/Dragašu, Pejë/Peći, Gjakovë/Đakovici, Ferizaj/Uroševcu i Vushtrri/Vučitrnu, nedostaje po jedan sudija.

<sup>10</sup> Mitrovicë/Mitrovica, Vushtrri/Vučitrn, Skenderaj/Srbica, Zubin Potok i Leposavić/Leposaviq.

<sup>11</sup> Na osnovu statistike pripremljene od strane Pravosudnog veća Kosova. Početkom 2006 godine broj nerešenih slučajeva u opštinskim sudovima je bio 143.776 dok je broj nerešenih slučajeva u okružnim sudovima dospelo je do 11.802; u toku 2006 godine opštinski sudovi su primili 253.466 novih slučajeva a okružni sudovi 17.427. Službena baza podataka za 2007 godinu još uvek nije dostupna.

<sup>12</sup> Službeni podaci koji se nalazi u izveštaju kosovskog pravosudnog veća o radu sudova za prekršaje, 2006 godine. Među najopterećenijim sudovima za prekršaje su: sud u Prishtinë/Prištini (devet sudija i otprilike 3.800 slučajeva po sudiji godišnje) i sud u Ferizaj/Uroševcu ( pet sudija i preko 3.000 slučajeva po sudiji godišnje). U suprotnom, sudovi za prekršaje u Zubinom Potoku i Štrpcu/Shtërpçë imaju pojedinačni broj od 500 slučajeva po sudiji, godišnje.

<sup>13</sup> OEBS je već naglasio da ovakva situacija utiče na pravo na tribunal utemeljen zakonom (vidi Mesečni izveštaj, juli 2006 godine).

Nedostatak osoblja dramatično pogađa i opštinsko tužilaštvo. Opštinski tužioci su generalno dodeljeni opštinskom sudu a pripadaju okružnom<sup>14</sup> a ne opštinskom sudu sa kojim rade.<sup>15</sup> Na taj način, moraju da putuju do kompetentnog opštinskog suda kad god je njihovo prisustvo potrebno. Zbog njihovog ograničenog broja i nedostatka adekvatnih uslova za prevoz, oni se susreću sa dnevnim poteškoćama u svom radu.

Nedovoljan broj ili nejednaka podela sudskog osoblja i osoblja u tužilaštvu vodi kašnjenjima u procesiranju slučajeva čak i u slučajevima koji su relativno jednostavni. Pre svega, ovo može da vodi kršenju prava na suđenje u razumnom vremenskom periodu. Zato, slobodna radna mesta treba popuniti kao stvar prioriteta. Dalje, kosovsko sudsko veće mora da uzme u obzir povećanje broja tužioca i sudija i/ili preraspodelu postojećeg osoblja kako bi se suočili sa postojećim velikim brojem slučajeva.

## II. Neadekvatne sudske prostorije

U skladu sa UN-ovim Osnovnim Principima o nezavisnosti sudova svaka državna članica mora da obezbedi adekvatna sredstva koja će omogućiti sudovima da ispravno rade i obavljaju svoje funkcije.<sup>16</sup> Ovo se odnosi i na sudske prostorije, kao što su sudnice i odgovarajući kancelarijski prostor.

Dalje, međunarodni standardi zahtevaju da “svako ima pravo na [...] javno saslušanje.”<sup>17</sup> Jednostavno, domaći zakon zahteva da glavno suđenje u krivičnim i parničnim slučajevima treba da bude javno.<sup>18</sup> Međutim, javnost može biti isključena pod određenim okolnostima.<sup>19</sup> Pravo na javno suđenje je fundamentalni aspekt standarda fer suđenja zato što čini pravni sistem otvoren za javno ocenjivanje. Ovo štiti individue od delovanja arbitrarne državne vlasti.

OEBS je zabrinut činjenicom da neadekvatne prostorije u mnogim sudovima na Kosovu mogu dovesti do kršenja prava na fer suđenje. U stvari, u nekim nadgledanim slučajevima zbog nedostatka sudskih prostorija, javnost nije imala pristup nekim suđenjima.

---

<sup>14</sup> Zatim, opštinski tužioci su i u Ferizaj/Uroševcu (pokrivaju Opštinske sudove u Ferizaj/Uroševcu i Kačanik/Kačaniku) i Gjakovë/Đakovici (Opštinski sud u Gjakovë/Đakovici kao samostalan).

<sup>15</sup> Na osnovu mišljenja nekoliko predsednika sudova, tužioci trebaju biti određeni za specifičan Opštinski sud a ne da putuju po regionu.

<sup>16</sup> Rezolucija Generalne skupštine 40/32, 29 novembar 1985 i 40/146, 13 decembar 1985 godine.

<sup>17</sup> Član 6(1) Evropske konvencije o ljudskim pravima; član 14(1) Međunarodnog sporazuma o građanskim i političkim pravima; član 10 Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima. Međutim, ovo pravo se može ograničiti u interesu morala, javnog reda ili nacionalne sigurnosti u demokratskom društvu, gde interesi maloletnika ili privatni život stranaka tako zahteva ili do granice striktno neophodnosti po mišljenju suda u specijalnim okolnostima gde će publicitet naškoditi interesima pravde.

<sup>18</sup> Član 328(1) Zakona o krivičnom postupku; član 4 Zakona o parničnom postupku.

<sup>19</sup> Član 328 i 331 Zakona o krivičnom postupku član 306 do člana 310 Zakona o parničnom postupku.

Na primer u Okružnom sudu u Prishtinë/Prištini, u veoma važnom slučaju koji se vodio protiv optuženog zbog nekoliko krivičnih dela<sup>20</sup> pred većem sastavljenim od međunarodnih sudija, 6 jula 2007 godine svi članovi javnosti koji su želeli da prisustvuju nisu mogli da stanu u prepunu sudnicu. Mnogi su stajali ispred sudnice.

U sledećem slučaju ispred opštinskog suda u Prizrenu koji je obuhvatao optužene za napad na službena lica,<sup>21</sup> 25. januara 2008. god sud je održao suđenje u kancelariji predsedavajućeg sudije. Prostorija je bila tako mala da neki od rođaka koji su izrazili želju da prisustvuju nisu mogli da stanu i morali su da ostanu u hodniku.

Zabrinjavajuće je da, u pojedinim slučajevima, nedostatak prostora dovodi do kršenja prava na suđenje u sopstvenom prisustvu.<sup>22</sup>

U slučaju održanom u Sudu za prekršaje u Pejë/Peći protiv 13 optuženih za krivično delo narušavanje javnog reda i mira, sud je održao ročište 18 juna 2007 godine. Međutim, sudijina kancelarija je bila toliko mala da ni svi optuženi nisu mogli da u nju stanu, tako da je sudija ispitivao svakog optuženog individualno i onda tražio da napuste kancelariju. Ovo krši pravo da se sudi u sopstvenom prisustvu.

OEBS beleži da u mnogim sudovima za prekršaje sudije održavaju ročišta u svojim kancelarijama. Ograničen broj ovih kancelarija često ne dozvoljava da javnost bude prisutna. Često, celokupni kancelarijski prostor bude ispunjen sudijom/sudijama, sudskim osobljem, stankama, i njihovim pravnim zastupnicima.

Osim nedostatka sudnica i kancelarijskog prostora, sudovi i tužilaštva često nemaju opremu da bi nesmetano obavljali posao.

Na primer sudovi i tužilaštva često nemaju osnovni kancelarijski materijal: olovke, papir, toner za printer<sup>23</sup> a i fotokopir mašine veoma često ne rade.<sup>24</sup> Ovo ne samo da usporava njihov rad nego takođe može kršiti pravo javnosti na pristup javnim dokumentima.<sup>25</sup> Često su kompjuteri, pisaće mašine i faks mašine stare i ne rade. Više puta zbog nestanka

---

<sup>20</sup> Učestvovanje u grupi koja sprečava službeno lice u obavljanju službenih aktivnosti član 318(1) Krivičnog zakona, Učestvovanje u masi koja vrši krivično delo, član 320(1) Krivičnog zakona i poziv na otpor, član 319 (1) Krivičnog zakona.

<sup>21</sup> Član 317 (2), Krivičnog zakona.

<sup>22</sup> Vidi, Međunarodnu konvenciju o građanskim i političkim pravima, član 14(3).

<sup>23</sup> Kancelarija opštinskog i okružnog tužioca u Prizrenu, Opštinski sud u Pejë/ Peći.

<sup>24</sup> U Opštinskom sudu u Prishtinë/Prištini postoje samo dve fotokopir mašine koje često ne funkcionišu. U sudu u Gračanici/Graçanicë koji pripada opštinskom sudu Prishtinë/Prištine ne postoji fotokopir mašina. Okružno tužilaštvo u Prishtinë/Prištini je mesecima imalo problem sa fotokopir mašinom a za kopiranje su koristili malu faks mašinu. U okružnom i opštinskom sudu u Mitrovicë/Mitrovici, opštinski i okružni sud nemaju ispravnu fotokopir mašinu pa koriste onu iz suda za prekršaje,

<sup>25</sup>Vidi UNMIK-ovu Uredba 2003/32 *O proglašenju zakona koji je usvojila skupština Kosova o pristupu zvaničnim dokumentima*, 6 novembar 2003 godine.

električne energije ročišta moraju biti otkazana zato što sudu nedostaje gorivo za agregate.<sup>26</sup>

Takođe, neka opštinska tužilaštva imaju samo jedno dostupno vozilo za transport tužioca do opštinskih sudova u okrugu. S toga, tužioci ne mogu da se pojave na svim krivičnim saslušanjima kojima moraju da prisustvuju. Ovo dovodi do nepotrebnih kašnjenja u krivičnim procesima koja u krajnjem slučaju mogu rezultirati kršenjem prava da se sudi u razumnom vremenskom periodu.<sup>27</sup>

**Stoga, OEBS preporučuje:**

- Kao stvar prioriteta Kosovski Sudski Savet treba da popuni sva slobodna radna mesta za sudije i tužioce i da proceni potrebu za povećanjem ili preraspodelom sudija i tužioca da bi pokrio postojeći veliki broj predmeta.
- Kosovski Sudski Savet, Ministarstvo pravde i Vlada Kosova treba jedinstveno da osiguraju da kosovski pravosudni sistem ima adekvatne fondove kako bi neometano obavljali svoje dužnosti. Pravosudni sistem mora imati prostorije za održavanje javnih suđenja, i dovoljan broj kancelarijskog prostora kao i kancelarijski materijal i opremu.

---

<sup>26</sup> Na primer, ovo se javilo u opštinskom sudu u Pejë/Peći.

<sup>27</sup> Član 6(1) Evropske konvencije o ljudskim pravima.